

IMPORTANȚA PREDICII ȘI CATEHEZEI PENTRU PASTORAȚIE

Preot lect. dr. Marius Ioana

Abstract: Preaching is a divine commandment and a way of serving God, but also a synergistic act, because man's word is filled with the Holy Spirit that gives it the power to make transformations. The word represents life; by means of the Spirit of Jesus, it creates and makes all that is necessary for religious accomplishment. The revealed message is transmitted to the listeners who then take responsibility and engage themselves in a process of transformation, of "rebirth", in a "life in Christ" dynamics, all the way to religious accomplishment. The purpose of a sermon is exactly this dynamics of birth and accomplishment, by means of a chromatic transformation, that is continuous, dialogical and interpersonal, between man and God, based on the revealed word.

Keywords: sermon, catechesis, preacher, pastoral care, word

Terminologie

Vocabularul bisericesc în limba română cuprinde multe cuvinte provenite din limba greacă, latină și slavonă. Spre exemplu, cuvintele *pravoslovie*, *praznic*, *sobor*, *prescură*, *mucenic*, *pomană*, *maslu* provin din slavonă. Alte cuvinte precum *preot*, *episcop*, *diacon*, *parohie*, *evanghelie*, *cateheză*, *omilie*, *martir* etc. provin din limba greacă. De asemenea, cuvintele părinte, popă, păstor, predică au intrat în vocabularul limbii române din limba latină. Verbul grecesc *ομιλεῖν* înseamnă „a comunica, a sta de vorbă cu cineva”, iar substantivul *ομιλος* înseamnă „mulțime, adunare, popor”. În Noul Testament, cuvântul apare de trei ori în Lc 24, 14; FA 20, 11 și FA 24, 26. Verbul latin *praedico,-are,-avi,-atum* înseamnă „a spune în public, a declara, a afirma, a lăuda”, iar substantivul *predicator,-oris*, se traduce prin „vestitor, crainic”. Interesant este că etimologic, *prae-dico* este sinonim cu *prae-dicere*, „a prezice, a spune dinainte”.

În Noul Testament, termenul *praedicare* este întâlnit la Mt 4,17, unde Mântuitorul Iisus Hristos, după încarcerarea Sfântului Ioan Botezătorul, „a început să propovăduiască și să zică «Pocăiți-vă, căci s-a apropiat împărăția cerurilor» (Mt 4,17). Potrivit Lc 9,2, apostolii sunt trimiși în misiune de probă: „et misit illos praedicare regnum Dei et sanare infirmos”, „să predice împărăția lui Dumnezeu și să tămăduiască pe cei bolnavi”. Cuvântul *praedicare*, cu toate derivatele lui, apare în Sfânta Scriptură de peste optzeci de ori. O observație importantă este că, în urma cuvântării Apostolului Petru în Cezareea și a convertirii sutașului Corneliu, apostolul, amintind de porunca Domnului Iisus Hristos, „praecipit nobis praedicare populo” „ne-a poruncit să predicăm poporului” (FA 10, 42), „Încă pe când Petru vorbea aceste cuvinte, Duhul Sfânt a căzut peste toți cei ce ascultau cuvântul” (FA 10, 44). Prin urmare, în urma predicii inspirate a Sfântului Petru, are loc o cincizecime, o revărsare a Sfântului Duh peste cei prezenți.

Termenul *cateheză* provine din grecescul *κατεχειν* care înseamnă „a suna, a răsună, a spune ceva de la loc înalt” și îl întâlnim în Noul Testament de trei ori: FA 21,21; Rom 2, 18; Gal 6, 6. Cu toate că în limba greacă este întrebuințat și cuvântul *διδασκω* cu sensul de „a învăța pe cineva o știință oarecare”, prin sensul termenului *κατηχεω* se înțelege „a învăța pe cineva despre un conținut special”¹.

Cuvântul *pastorație* provine din latinescul *pastore* – „păstor”, simbolizând pe Mântuitorul Iisus Hristos care se prezintă ca fiind „Păstorul cel bun” (In 10, 11). De aceea, din punct de vedere duhovnicesc, pastorația reprezintă conducerea credincioșilor spre mântuire, după modelul Păstorului bun. Predica este o parte a lucrării duhovnicești, a misiunii preoțești și a activității profetice și învățătoarești a Bisericii. Izvorul predicii îl reprezintă revelația, respectiv Domnul Iisus Hristos, logosul veșnic înnomenit (In 1, 14). Vestea Evangheliei reprezintă o poruncă dumnezeiască (Mt 28, 19-20) și o misiune divină încredințată apostolilor și urmașilor lor.

Predica și cateheza, o actualizare profetică și sacramentală

Predica este o poruncă divină și un act de slujire a lui Dumnezeu. Părintele profesor Dumitru Belu, încercând să ofere o definiție a predicii, a spus următoarele: „Ce este predica? Predica este actualizarea activității profetice a Mântuitorului. Dacă Liturghia este actualizarea jertfei Domnului, propovăduirea este actualizarea, contemporaneizarea lucrării Lui profetice, învățătoarești.”² Această actualizare profetică însă se face liturgic, pentru că predica este și un act de cult, un act sacramental. Nu se poate vorbi despre predică în afara Liturghiei, pentru că predica își are originea în izvorul revelației în persoana

¹ Pr. Prof. Dr. Vasile Gordon, *Introducere în Catehetica Ortodoxă*, Editura Sophia, București, 2004, pg. 11.

² Pr. Prof. Dr. Dumitru Belu, *Curs de Omiletică*, Editura Andreiană, Editura Info Art Media, Sibiu, 2012, pg. 379.

lui Hristos. Împărtășirea cuvântului conduce la împărtășirea euharistică. Hristos în Sfânta Liturghie reprezintă Cuvântul care se împărtășește, așa cum reiese din Parabola semănătorului (Lc 8, 11). În același timp, El îi și asistă pe predicatori: „Voi fi cu voi în toate zilele, până la sfârșitul veacului” (Mt 28, 20) și lucrează în sufletele ascultătorilor, după cum spune Sfântul Pavel tesalonicenilor: „De aceea și noi mulțumim lui Dumnezeu neîncetat, că luând voi cuvântul ascultării de Dumnezeu de la noi, nu l-ați primit ca pe un cuvânt al oamenilor, ci, așa precum este într-adevăr, ca pe un cuvânt al lui Dumnezeu, care și lucrează întru voi cei ce credeți (I Tes 2, 13). Predica, spre deosebire de orice cuvântare, este rostită în cadru liturgic și de persoane consacrate. Preotul nu este inițiatorul predicii, ci un continuator al activității învățătoarești a Bisericii. De aceea, predica nu este o lucrare opțională, ci o datorie și o împlinire a slujirii lui Dumnezeu, așa cum spune Sfântul Pavel: „Căci dacă vestesc Evanghelia, nu-mi este laudă, pentru că stă asupra mea datoria. Căci vai mie dacă nu voi binevesti” (I Cor 9, 16).

Predica reprezintă credința Bisericii, nu simple învățături sau experiențe ale vorbitorului. Activitatea învățătoarească a Bisericii se desfășoară prin asistența acordată credinciosului și călăuzirea lui spre desăvârșire „Cum aș putea să înțeleg, dacă nu mă va călăuzi cineva?” va spune slujitorul etiopian Sfântului Apostol Filip (FA 8, 31).

Mesajul revelat este transmis ascultătorului care se responsabilizează angajându-se într-un proces de transformare, de „naștere din nou”, într-o dinamică a „vieții în Hristos” până la desăvârșire. Elocința sacră cristalizează noua realitate a credinciosului prin naștere în Hristos, prin întărire și zidire duhovnicească: „credința vine din auzire, iar auzirea prin cuvântul lui Hristos” (Rom 10, 17). Experiența pelerinilor spre Emaus ne dezvăluie natura discursului religios, a cuvântării sfinte, ca tâlcuire a Scripturilor, a „cuvântului care arde în inimă” (Lc 24, 32). Congruența dintre „deschiderea ochilor”, „inima care arde” și cunoașterea în „frângerea pâinii” sunt premisele axiologice ale vieții în Hristos. Scopul predicii este această dinamică între naștere și desăvârșire, printr-o transformare cromatică neîncetată, dialogică, interpersonală, între om și Dumnezeu, pe baza cuvântului revelat. Manuel Stetter, liturgist și imnolog, dascăl la catedra de Teologie Pastorală și Liturgică din Tübingen, consideră că predica reprezintă o practică a schimbării. Religia, în general, cuprinde elemente suficiente pentru a facilita dinamica spirituală a omului. În special predica are dimensiunea transformatoare, ca teologie a cuvântului, în noua matrice spirituală, a vieții în Hristos.³

Predica este un act sinergic, căci cuvântului omului se încarcă de har pentru a avea putere de transformare. Puterea cuvântului lui Hristos este o manifestare

³ Dr. Manuel Stetter, *Die Predigt als Praxis der Veränderung: Ein Beitrag zur Grundlegung der Homiletik*, Editura Vandenhoeck Ruprecht, Göttingen, 2018, pg. 42.

a personalității divine. Esența puterii izvorăște din persoana lui Hristos și se transmite prin har vorbitorului pentru a vesti Evanghelia: „îi învăța pe ei ca Cel ce are putere, iar nu în felul cărturarilor” (Mc 1, 22). Hristos este împărtășit prin cuvânt, cu întreaga învățătură despre Sfânta Treime și cu toate etapele necesare comuniunii dintre Dumnezeu și om: „învățătura Mea nu este a Mea ci a Celui ce M-a trimis” (In 7, 16). Predica nu este o expunere de învățături, ci învățătura despre Dumnezeu și cum poate omul să se îndumnezeiască. În acest sens, putem constata o unicitate a naturii și formei predicii creștine, față de discursul religios: „niciodată nu a vorbit un om, așa cum vorbește acest Om” (In 7, 46).

Hristos Cuvântul se revelează ca să credem și ne ajută să împlinim ceea ce credem. În acest sens, ascultarea și împlinirea Evangheliei transformă viața ascultătorilor. Nașterea duhovnicească este prima etapă a convertirii ascultătorului. Urmează parcursul pascal al fortificării credinței până la desăvârșire, prin Sfintele Taine. Predica nu este o metodă educațională, căci s-ar transforma într-o simplă metodă de comunicare. Transferurile realizate în cadrul predicii au o întreită dimensiune, de la emițător la receptor și invers, prin lucrarea Duhului Sfânt. Hristos pnevmatizat este Cel care inițiază și întreține comuniunea dintre vorbitor și ascultător. Nevoia de predică este ontologică: „nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu” (Mt 4, 4). Hrana omului este cuvântul lui Dumnezeu, care este dătător al vieții, este creator și proniator în același timp: „cuvintele pe care vi le-am spus sunt duh și sunt viață” (In 6, 63). Cuvântul este viață, el creează și înfăptuiește prin Duhul lui Hristos cele necesare desăvârșirii. Cuvântul este Dumnezeu (In 1, 1) și are putere să îndumnezeiască. De aceea, este necesară predica pentru îndumnezeirea omului, căci „întru El era viața și viața era lumina oamenilor” (In 1, 4). Cuvântul lui Hristos este euharistic și de aceea se poate afirma că fără predică nu poate exista mântuire⁴. Cuvântul s-a făcut trup (In 1, 14), dar s-a făcut și pâine (I Cor 11, 24) pentru ca să întrețină viața și să o desăvârșească. Natura predicii este liturgică, căci prin Hristos în Liturghie se lămuresc și se reazăază toate în creație, „căci cu cuvântul Domnului cerurile s-au întărit și cu duhul gurii Lui toată puterea lor” (Ps 32, 6). Foamea și setea duhovnicească a omului sunt soluționate hristic. Marile crize ale omenirii coincid cu foamea și setea după Dumnezeu. Profetul Amos avertiza poporul despre acest paroxism iminent, „căci vin zile, zice Domnul Dumnezeu, în care voi trimite foamete pe pământ, nu foamete de pâine și nu sete de apă, ci de auzit cuvintele Domnului. Și ei se vor clătina de la o mare până la cealaltă, și de la miazănoapte la răsărit și vor cutreiera pământul căutând cuvântul Domnului, dar nu îl vor afla” (Amos 8, 11-12).

⁴ Pr. Prof. Dr. Dumitru Belu, *op. cit.*, pg. 389.

Gura preotului la predică în Sfânta Liturghie devine „Gura lui Dumnezeu” (Mt 4, 4) care hrănește credinciosul prin cuvânt. Aspectul sacrificial al preotului constă, în predică, în încredințarea tuturor puterilor personale în slujba Cuvântului, care se revelează poporului lui Dumnezeu. Această sinergie, împreună lucrare, a preotului cu Duhul lui Hristos hrănește și susține viața spirituală a Bisericii. „Gura lui Dumnezeu” hrănește Biserica, alimentează și menține trează conștiința mântuirii. Predica nu constrânge personalitatea omului, ci oferă libertatea alegerii și despovăririi de nefolositor, „toate îmi sunt îngăduite, dar nu toate sunt de folos” (I Cor 6, 12), orientându-l pe creștin soteriologic. Cuvântul, în general, are valoare demiurgică, sensibilitate în dialogul interpersonal, dar poate avea și aspecte decadente căci „oamenii vor da socoteală de orice cuvânt nefolositor” (Mt 12, 36). De aceea, credinciosul are nevoie de cuvânt, pentru ca și cuvântul lui să capete valoare profetică și eshatologică, prin Biserică. Papa Benedict spunea că „locul original al interpretării scripturistice este viața Bisericii”⁵. În această ecuație, Biserica, Sfânta Tradiție și Sfânta Scriptură, se cuprinde elocința harică și conduita sacramentală a slujitorului. Predica nu poate fi separată de rugăciunea personală și de rugăciunea cultică. Există o interdependență a celor două experiențe și o simetrie harică față de cuvântul predicat. Cuvântul devine teologie prin umplere harică, prin rugăciune și chenoză. Discursiv, prin amplitudine harică, cuvântul predicii devine eufonic, capătă sens și orientare. Cuvântul devine nemărginit, pentru că își are paradigma la „Cel ce a zis și s-a făcut” (Fac 1), *τα λογια (τα ρηματα) ειναι ζωη* cuvintele sunt viață (In 6, 63), în sensul în care dăbar din Vechiul Testament și logosul din Noul Testament „transformă exprimarea în existență”⁶. Cuvântul este creator și proniator prin autoritatea și manifestarea Celui care îl rostește dintru început, ca premisă a comuniunii între Creator și creație.

Istoria creației a apărut odată cu rostirea primului cuvânt creator. Sfântul Vasile cel Mare glosează în omiliile sale, în ce a constatat această poruncă creatoare: „când spunem glas, cuvânt sau poruncă a lui Dumnezeu, nu înțelegem prin cuvântul dumnezeiesc, sunetul scos de organele vocale [...], ci socotim că ia formă de poruncă sensul dat de voința lui Dumnezeu, pentru a fi înțeles ușor de cei cărora li se adresează”⁷. În lumina învățaturii bisericești, predicarea Cuvântului și frângerea pâinii se împlineau în același context liturgic. De la întemeierea Bisericii, creștinii stăruiau în învățătura apostolilor și în împărtășire, în frângerea pâinii și în rugăciune (FA 2, 42). Elocința Sfântului Petru și

⁵ Congregația pentru Cultul divin și disciplina Sacramentelor, *Directoriu omiletic*, Traducere din limba latină de pr. dr. Mihai Pătrașcu, Editura Sapienția, Iași, 2015, pg. 27.

⁶ Arhim. Veniamin Micle, *Trepte spre amvon. Studii omiletice*, Sfânta Mănăstire Bistrița, Eparhia Râmnicului, 1993, p.25.

⁷ Sf. Vasile cel Mare, *Scrieri. Partea întâia. Omilii la Hexaimeron*, PSB 17, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1986, p. 93.

misiunea învățătoarească a apostolilor era împlinită euharistic și de asemenea era însoțită de minuni și semne care întrețineau pietatea creștină. Cuvântul, care este duh, τα λογια (τα ρηματα) ειναι πνευμα dobândește calități taumaturgice, străbate profunzimea omenești anatomic, restabilind echilibrul lăuntric prin harul divin: „cuvântul lui Dumnezeu este viu și lucrător și mai ascuțit decât orice sabie cu două tășuri și pătrunde până la despărțitura sufletului și duhului, dintre încheieturi și măduvă și destoinic este să judece simțirile și cugetările inimii” (Evrei 4, 12).

Un teolog apusean, Rudolf Bohren, mărturisește că inițiativa comunicării dintre om și Dumnezeu o are Dumnezeu. „El rupe tăcerea și dacă tăcerea este întreruptă înseamnă că între Dumnezeu și om există un cuvânt”⁸. Dialogul dintre Dumnezeu și om, prin această întrerupere a tăcerii, reprezintă prototipul dialogului dintre oameni prin lucrarea Duhului Sfânt. Pornind de la afirmațiile lui Karl Barth, cum că prin poziționarea omului înaintea lui Dumnezeu, cele două persoane, omul și Dumnezeu, au îndatorirea și angajamentul dialogului, al preamăririi lui Dumnezeu, putem afirma că, atunci când vorbim despre Dumnezeu, o facem în calitate de teologi. Rudolf Bohren se întreabă ce putem predica atunci când Dumnezeu tace? Sau cum putem propovădui dacă nu suntem dumnezei?⁹

Revelație - propovăduire, dialog - rugăciune, comunicare – comuniune, împărtășire cuvânt – împărtășire euharistică sunt trepte din „scara lui Iacov” pe care urcă omul de la pământ la cer. Numai cuvântul revelat, încărcat de har va putea menține echilibrul dialogului într-o lume fără cuvinte. Respingerea cuvântului, a comuniunii va produce o decadentă a sensului și o restrângere a semanticii cuvântului. Tot mai mulți teologi vorbesc despre experiența contemporană a predicii și constată că „moartea lui Dumnezeu” despre care se vorbea secolul trecut a putut fi produsă de “moartea cuvântului” sau „cuvântul întunecat”.¹⁰ Prin urmare, forța demiurgică și furnizoare de har a cuvântului este oferită de Dumnezeu și împrumutată de predicator, pentru a acorda fratelui rătăcitor, calea spre „acasă”, întoarcerea la „sens”, reșezarea în lumina harică și în starea de fericire și binecuvântare.

Ars predicandi

Din punct de vedere pastoral, preotul nu are la îndemână decât două instrumente pe care le poate utiliza în misiunea apostolică încredințată: propria viață și predica. În acest sens, Sfântul Ioan Gură de Aur afirma următoarele în *Tratatul despre preoție*: „în afară de pilde prin faptă, preoții n-au decât un

⁸ Rudolf Bohren, *Predigtlehre*, Editura Kaiser, München, 1986, pg. 7.

⁹ Ibidem, pg. 33.

¹⁰ Teologul american James M. Robinson în lucrarea „Teologie între ieri și mâine” constată că există o criză a predicării și insistă asupra noțiunii de „cuvânt întunecat”, echivalentul noțiunii de „moarte a lui Dumnezeu”, vezi Rudolf Bohren, *op.cit.*, pg. 35.

singur mijloc, o singură cale de vindecare: învățătura cu cuvântul, predica. Aceasta este instrumentul, aceasta este hrana, aceasta e cel mai bun aer, aceasta ține loc de medicament, aceasta ține loc de cauterizare, ține loc de bisturiu [...]. Prin predică ridicăm sufletul deznădăjduit; prin predică smerim sufletul îngâmfat; prin predică tăiem ce-i de prisos; prin predică împlinim cele de lipsă; prin predică lucrăm pe toate celelalte câte ne ajută la însănătoșirea sufletului.”¹¹ Anticii aveau convingerea că nimeni nu se naște cu talent oratoric, ci această slujire se dobândește prin osteneți și stăruință. Preotul este dator să-și pregătească predica și să evite improvizațiile, tocmai pentru a-și împlini eficient misiunea.

Predica nu poate fi confundată cu expunerile unor păreri personale sau cu simpla parafrază a textului sacru. Reducerea predicii la anumite aspecte exegetice sau istorice, prezentarea unor informații arheologice sau culturale care să producă emoție pot fi considerate pericole care desacralizează, golesc de sens și duh cuvântarea bisericească.¹² Orice procedeu oratoric prin care cuvântul este încastrat înseamnă o îndepărtare de sensul liturgic și misionar al predicii. O altă posibilă capcană a predicatorului o reprezintă lipsa unui program omiletic. Abstractizările, relativizările, orientarea excesivă spre trecut, angajamentele neîntemeiate, teoretizările exagerate, ofensivele împotriva cuiva, opiniile politice, precum și alte considerații personale pot inhiba ascultătorii predicii. A nu ține seama de nevoile sufletești ale credinciosului, de așteptările celui ce participă la Sfânta Liturghie pentru a se hrăni duhovnicește poate provoca, între predicator și ascultător, o înstrăinare greu de anticipat. Receptarea predicii este mai bună atunci când nu se utilizează procedee stilistice sau oratorice complexe. Prin predică, credinciosul trebuie să înțeleagă ce este necesar pentru desăvârșirea lui și tot ceea ce face trebuie să simtă că împlinește în deplină libertate de alegere. Numai simțind credinciosul această libertate și oferindu-i-se posibilitatea de a se implica personal prin propria voință într-o nouă experiență sufletească, poată să trezească în conștiința lui bucuria vieții în Hristos. Aceste transformări interioare, chiar dacă întârzie să apară, nu sunt datorate lipsei de implicare sau de inspirație a predicatorului. Este nevoie de stăruință și răbdare în misiunea predicatorială. Sfântul Ioan Hrisostom, în Omilia la săracul Lazăr glosează: „Nu i-am convins astăzi? Dar pesemne îi voi putea convinge mâine! Nu-i voi putea convinge nici mâine? Îi voi convinge poimâine sau poate răspoimâine! Cel care a auzit astăzi cuvântul meu și nu l-a primit poate mâine îl va auzi și-l va primi. Iar cel care l-a nesocotit și azi și mâine, poate că după mai multe zile va lua aminte la spusese mele.”¹³

¹¹ Sfântul Ioan Gură de Aur, Sfântul Grigore de Nazianz, Sfântul Efrem Sirul, *Despre preoție*, Traducere, introducere și note de Dumitru Fecioru, Editura Sophia, București, 2004, pg. 130.

¹² Pr. Prof. Dr. Dumitru Belu, *op. cit.*, pg. 378.

¹³ Sfântul Ioan Gură de Aur, „Omilia la săracul Lazăr”, apud. Liviu Petcu, *Lumina Sfințelor Scripturi. Antologie tematică din opera Sfântului Ioan Gură de Aur*, Trinitas, Iași 2007, Vol. II, pg. 590.

Dragostea preotului pentru Dumnezeu și pentru împlinirea poruncilor Lui va responsabiliza slujitorul pentru împlinirea misiunii cu „timp și fără timp” (II Tim 4, 2). „Nu voi înceta de a predica – spune iarăși Sfântul Ioan Hrisostom – chiar de n-ar asculta nici unul. Sunt doctor, dau doctorii. Sunt învățător, mi s-a poruncit să predic, să îndemn”¹⁴. Stăruința în slujirea cuvântului nu trebuie confundată cu alocuțiunile lungi. Cuvântările lungi slăbesc atenția ascultătorului care nu mai înțelege sau reține nimic. Dascălul antiohan glăsuia: „să știți că nu caut cu orice preț să vă grăiesc mult, ci vreau să vă grăiesc atât cât puteți ține minte, ca să plecați cu folos acasă. Ce folos am avea dacă eu aș vorbi mai mult decât trebuie, iar voi n-ați culege nicio roadă din spusele mele?”¹⁵

Parafrazându-l pe Sfântul Pavel care scrie galatenilor că „Legea ne-a fost călăuză spre Hristos pentru ca să ne îndreptăm din credință” (Gal 3, 24), la fel și predica ne este pedagog spre Hristos. Preotul este cel ce are putere să „nască în Hristos”, să învie sufletul rătăcit, „căci de ați avea zeci de mii de învățători în Hristos, totuși nu aveți mulți *părinți*. Căci eu *v-am născut* prin Evanghelia în Iisus Hristos.” (I Cor 4, 15). Efortul slujitorului prin cuvânt va fi răsplătit de Dumnezeu. El, predicatorul credinței, nu trebuie să se lase copleșit de mulțimea ostnelilor sau de mulțimea aprecierilor. „Predicatorul care ajunge să fie robit de dorința de a fi lăudat fără socoteală, nu mai are niciun folos nici de pe urma încordatei lui munci pentru alcătuirea predicii, nici de pe urma talentului să oratoric [...]. Pentru a-ți păstra talentul oratoric nu-i de ajuns numai să ști să vorbești, mai trebuie să ai și puterea să disprețuiești laudele.”¹⁶

Receptarea predicii se va face „dincolo de cuvinte”. O predică în care s-a pierdut uimirea, este fără putere de convertire. De aceea, prin cuvânt și prin faptă predicatorul trebuie să urmeze îndemnul paulin prin care apostolul este încredințat de împreună slujire cu Hristos. „Îți este de ajuns harul Meu, căci puterea Mea se desăvârșește în slăbiciune. Deci, foarte bucuros mă voi lăuda mai ales întru slăbiciunile mele, ca să locuiesc în mine puterea lui Hristos” (II Cor 12, 9). Prin acest apostolat vom fi bineplăcuți lui Dumnezeu.

¹⁴ Ibidem, pg. 591.

¹⁵ Sfântul Ioan Gură de Aur, „Omiliile la Facere”, apud Liviu Petcu, *op.cit.*, pg. 588.

¹⁶ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, pg. 135.